

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ імені Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ

КОГНІТИВНІ ТА ЕМОЦІЙНО-ПОВЕДІНКОВІ ФАКТОРИ ПОВНОЦІННОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛЮДИНИ: КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

23-24 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ

ХАРКІВ – 2015

УДК 159.9 (075)

ББК 88

Редакційна колегія:

Хомуленко Т.Б. (відповідальний редактор), доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Кузнєцов М.А., доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сльчанінова Т.М. (відповідальний секретар), кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди

*Рекомендовано до друку Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,
протокол № 5 від 28.08.2015 року*

Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (Харків, 23–24 жовтня 2015 року) / М-во освіти і науки України, ХНПУ імені Г.С. Сковороди [та ін.]. — Харків: Вид-во «Діса плюс», 2015. — 348 с.

ISBN 978–617–7064–78–6

У збірнику представлено матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід” за наступними напрямками: культурно-історичний підхід та сучасна наука про людину; психологічні характеристики повноцінного функціонування людини та вищі психічні функції; розвиток особистості та психологічна феноменологія здоров’я; психологія тілесності та психотерапія; психологія діяльності та практика успішного функціонування професіонала; актуальні медико-психологічні проблеми повноцінного функціонування людини та сучасне суспільство; соціокультурні виміри екологічної психології та проблеми повноцінного функціонування людини; стійке суспільство як фактор повноцінного функціонування людини; актуальні проблеми психолінгвістики: культурно-історичний підхід.

Матеріали конференції віддзеркалюють результати сучасних досліджень у галузях теоретичної та прикладної психології.

Для науковців, викладачів, аспірантів та магістрантів, студентів гуманітарних спеціальностей, практичних психологів, вихователів, соціальних та медичних працівників.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК 159.9 (075)

ББК 88

ISBN 978–617–7064–78–6

© Колектив авторів, 2015

© Сльчанінова Т.М. (оформлення, Ψ-емблема), 2015

Приходько Н.В. Психосоматичні феномени норми як об'єкт уваги дитячого психолога	134
Резникова Е.А. Место адаптации в континууме «здоровье – болезнь»	135
Свіденська Г.М. Особливості прояву почуття прихильності у дітей в прийомній сім'ї.....	137
Сергеева І.В. Емоційно-особистісні прояви молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності	139
Сіданіч І.І. Психологічні характеристики духовного здоров'я студентської молоді.....	140
Степаненко Л.В. Особливості уявлень юнаків та дівчат про майбутніх шлюбних партнерів.....	144
Ткачева Е.Н. Влияние гуманистического подхода в воспитании на психическое здоровье человека.....	146
Хезун О.М. Професійно важливі якості особистості в системі профвідбору	148
Штефан Л.В. Здоров'язберігаючі технології у сучасній освіті.....	148
Яковенко О.К., Гришко А.А. Вікові особливості психосексуальної сфери дівчат	150

Секція 4. ПСИХОЛОГІЯ ТІЛЕСНОСТІ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ

Андрійченко О., Бужинська С.М., Хлівняк К. Наративний підхід у працях М. Уайта та К. Гроссмана.....	152
Бондар К.В. Саморефлексія тілесного потенціалу молодшої жінки	153
Великодна М.С. Аналіз референції висловлювань у клієнтському запиті (на матеріалі психотерапевтичного кейсу).....	154
Данилов А.С. Диссоціація як спосіб психического воздействия. Код «Моны Лизы»	155
Дейниченко Л.М. Психотренінг як засіб розвитку комунікативної компетентності студентів-психологів	156
Кохно В.В., Кривонос Т.В., Шукалова О.С. Розвиток психології тілесності у рамках психотерапії	158
Кочарян А.С., Барінова Н.В., Кочарян С.А. Аффективная сфера психосоматического больного	159
Лисеная А.М. Механизмы преодоления психической травмы	162
Мороз Р.А. Феномен вторинної травматизації фахівців, що працюють з психотравмою.....	164
Чеботова Я.В., Олійник Т.О. Навчально-методичні засоби для дітей з особливими освітніми потребами.....	165

Секція 5. ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАКТИКА УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛА

Batenkova A.A. Psychological and pedagogical mistakes in soviet films of school subjects on the example of the film “we'll live till monday”	167
Білик О.М. Етнопсихологічні особливості іноземних студентів у процесі соціалізації в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу.....	169
Большакова А.М. Особистісний потенціал та суб'єктивна успішність професійного становлення студентів під час навчання у ВНЗі.....	170
Боченок В.Й. Особливості впровадження інформаційних ресурсів в управлінні навчальними закладами.....	171
Бреус Ю.В. Розвиток емоційного інтелекту як умова успішної діяльності сучасного керівника закладу середньої освіти	172
Василенко І.С., Павлик О.М. Особливості психоемоційних станів студентів-	

освітнім закладом, зокрема, основні напрями використання комп'ютерних програм в управлінні визначено: створення інформаційно-пошукової системи «Психолого-педагогічна література фахівця» з короткою анотацією видань; розро-каталогу нормативної, технологічної і правової документації про навчальний заклад; створення пакетів навчальних програм з кожного предмета; розробка модульного розкладу занять та виховних заходів; підготовка звітної документації з різних питань управління; розробка пакета основних наказів щодо навчального закладу; створення бази даних стосовно учнів, учителів, працівників, батьків учнів та ін.

Обґрунтоване та сплановане впровадження технології інформатизації управління загальноосвітнім навчальним закладом – це шлях до оптимізації діяльності керівників. А це, у свою чергу, є однією з умов переведення загальноосвітнього навчального закладу на якісно новий рівень, що і є метою управління ним.

Ю.В.Бреус

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Концепція емоційного інтелекту сьогодні є однією із ключових умов успішної професійної діяльності керівника закладу середньої освіти. На сьогоднішній день їх діяльність пов'язана із введенням інновацій, емоційною напругою, підвищенням відповідальності за результати діяльності підлеглих при дефіциті матеріальних, фінансових та трудових ресурсів. У таких умовах значення емоційного інтелекту стрімко зростає, оскільки всі вказані процеси пов'язані з колосальною кількістю як позитивних, так і негативних емоцій. Уміння управляти своїми емоціями та поведінкою, скеровувати їх в потрібний напрямок, викликати у людей довіру, натхнення і ентузіазм в цих умовах перетворюється на конкурентну перевагу самого керівника і очолюваного ним закладу середньої освіти.

Досліджуючи професійну діяльність керівника закладу середньої освіти, важливим є вивчення характерних стресорів, які є значним по силі та тривалості негативним впливом та викликають ситуації емоційної напруги. Серед них виділяють (Ю. Платонов, 2007):

1. Стресори службової діяльності (погана організація службової діяльності; порушення режиму робочого часу; використання понаднормового часу; статусні проблеми; формалізм і бюрократична суєта; невизначеність і непередбачуваний розвиток подій в організації).

Крім того, є специфічні стресори у діяльності керівника: нечіткі рольові обов'язки; рольовий конфлікт, що виникає в умовах, коли два аспекти діяльності керівника виявляються несумісними; нереалістично високі домагання, прагнення до досконалості; особливості взаємодії з керівниками, колегами, персоналом; особливості управлінської праці.

2. Стресори позаслужбової діяльності (стреси, викликані чоловіком, дітьми, батьками та родичами, домашньою обстановкою).

Вплив стресорів на особистість вимагає від неї використання ресурсів з метою, з одного боку, подолання стресу, а з іншого – успішного виконання діяльності. Якщо людина здатна перебувати в стані працездатної мобілізації, стрес виконує адаптивну роль, допомагає людині поглиблювати життєвий досвід, розширювати репертуар та амплітуду емоцій. Проте, якщо стресори продовжують впливати і за своєю силою перебільшують адаптивний ресурс особистості, з'являються дезадаптивні емоції (тривога, роздратованість, гнів), які людина не здатна здолати, то говорять про настання стадії виснаження, наслідками якої є невроз, різноманітні соматичні хвороби.

У даному контексті саме емоційний інтелект може стати тим ресурсом керівника, що допоможе йому долати стрес та ситуації емоційної напруги через розвиток здатності

до розуміння і управління власними емоціями та емоціями інших людей. Феномен емоційного інтелекту визначається нами як складний конструкт ментальних здібностей, пов'язаних із оперуванням емоційною інформацією та формуванням емоційного досвіду людини.

З метою розвитку емоційного інтелекту керівників найбільш ефективною є організація зовнішнього (тренінгового) впливу, що у психологічній літературі представлено у дослідженнях І. Андреевої, Т. Березовської, С. Дерев'янка, М. Манойлової, С. Сапу та ін. Результатом розвитку емоційного інтелекту є сформовані емоційні компетенції, що являють собою певні емоційні знання, уміння та навички, які проявляються у діяльності. Зокрема, така емоційна компетенція, як здатність розуміти власні емоції та емоції інших людей, сприяє розвитку здатності до об'єктивності в оцінці себе та інших у процесі взаємодії у професійній діяльності; вміння адекватно проявляти емоційне ставлення до ситуацій, інших людей – збереженню емоційного здоров'я; вміння будувати продуктивну взаємодію та бути здатним до психологічної гнучкості у стосунках з іншими – розвитку здатності до адаптивної поведінки в емоціогенних ситуаціях.

І.С. Василенко, О.М. Павлик

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ СТУДЕНТІВ-СПОРТСМЕНІВ

Сучасні вимоги до професійної підготовки спортсменів постійно зростають, ставлячи перед спортсменами все більш складні завдання. Спортсмен постійно знаходиться в фізичному та психоемоційному напруженні. В дослідженнях деяких вчених показано, що стійкість до нервово-психічних перевантажень є найважливішим чинником результативності спортсменів (Абдулхалікова Т. Г., 2007, Улізько В. М., 2008)

Тому слід зазначити, що при підготовці студентів-спортсменів, тренерам необхідно враховувати не тільки фізичний стан, а і оптимальний психоемоційний стан спортсмена. Психоемоційний стан може впливати на результативність спортсменів, як позитивно так і негативно (Наєнко Н.И., 1976).

Проблема психоемоційних станів особистості та їхньої регуляції вивчалася як у теоретико-методологічному за В.Ф. Ганзен, Г.Д. Єремєєвою, Т.А. Кириленко, А.О. Кузнєцовою, А.О. Прохоровим, В.Д. Юрченко, так і в прикладному аспекті за Г.А. Габдрєєвою, І. Гольдваргом, А. Крягжде, В.Лоос, Н. Пейсаховим (Прохоров А.О., 2007).

На теперішній час при підготовці студентів-спортсменів слід враховувати, що деякі психоемоційні стани можуть викликати певні негативні емоційні стани, а саме тривожність, агресія, страх, фобії і т.і.

Т.Г.Абдулхалікова аналізуючи вплив різних рівнів особистісної тривожності на результат змагань юних дзюдоїстів, дає характеристику основним порушенням, які виникають при негативному емоційному стані тривоги під час змагань (Павлик О.М., Влох Л.В., 2012).

Розглядаючи питання психологічної готовності спортсмена до змагання Г.Д. Бабушкін вважав, що підготовка спортсменів повинна включати комплексну діагностику складових психічної готовності спортсмена і їх корекцію з метою приведення спортсмена до оптимального бойового стану (Бабушкін Г.Д., Смоленцева В.Н., 2006).

Тривожністю в психології спорту називають тимчасовий, негативний емоційний стан, який характеризується відчуттям нервозності, хвилювання і тривоги в поєднанні з активізацією або збудженням організму. При підготовці студентів-спортсменів слід враховувати. У процесі змагання велике значення має особиста тривожність, яка є схильністю сприймати об'єктивно безпечні обставини як загрозливі і реагувати на них диспропорційним станом тривоги (Уэйнберг Р.С., Гоулд Д. 1998).